

Saksgang
Fylkestinget (FT) 2011-2015

Møtedato
25.03.2015

Saksnr.
1/15

Prinsipper for et regionalt folkevalgt nivå

Fylkesrådmannens innstilling

1. I Norge er det behov for et robust regionalt nivå underlagt direkte folkevalgt styring som kan ta et regionalt lederskap i samarbeid med kommuner, næringsliv og statlig forvaltning.
2. Det regionale nivået må få et klart definert ansvar for de oppgaver/sektorer som er viktige for den regionale utviklingen, og for samordningen av disse oppgavene med kommunenes og statens virksomhet i regionen. Det regionale folkevalgte nivå styrker demokratiet og innebærer maktspredning.
3. Det regionale nivået må styrkes gjennom samordning av sektorinteresser fremfor statlig sektoriell detaljstyring. Oppgaver med regionalt/lokalt handlingsrom løses best av folkevalgte regioner i samhandling med kommunene innenfor rammen av nasjonal politikk.
4. Generalistprinsippet skal fremdeles gjelde for regionalt folkevalgt nivå.
5. Folkevalgte regioner bør få overført oppgaver fra staten innenfor følgende områder:
  - a. Statens vegvesens regionapparat/fylkesavdelinger
  - b. Kulturrådet og tildelinger til regionale formål fra Kulturdepartementet
  - c. Deler av Forskningsrådets programmer
  - d. Konesjonsoppgaver og veiledningsoppgaver fra NVE og annen naturressursforvaltning av regional karakter
  - e. De deler av BUF-etat som ikke kan legges til kommunene
  - f. Miljø/klima
  - g. Landbruk
  - h. Prosjektskjønnsmidler

Mange av disse oppgavene er av en slik karakter at de forutsetter en annen regional organisering enn dagens. Dette må ses i sammenheng med fremtidige endringer i kommunestruktur.

6. Staten bør som hovedregel organisere sin virksomhet slik at den korresponderer med den folkevalgte regionstruktur som blir etablert.
7. Fylkesmannsembetets oppgaver bør konsentreres om kontroll og tilsyn.
8. Alle avklaringer som gjelder det folkevalgte regionale nivå må skje parallelt med tilsvarende avklaringer knyttet til kommunestrukturen, jamfør Stortingets forutsetning av

juni 2014. Med dette som utgangspunkt ber fylkestinget om at Regjeringen i den stortingsmeldingen som fremmes våren 2015 gir sin vurdering av de prinsipper som ligger i dette vedtaket.

9. Prosessen med å vurdere eventuelle endringer av det regionale folkevalgte nivået bør starte i det enkelte fylke i 2015 med siktemål om vedtak i fylkestingene høsten 2016.
10. Fylkestinget forutsetter at både fylkeskommunene og KS blir trukket aktivt med i det videre arbeidet med vurdering av oppgaver som skal ligge til det regionale folkevalgte nivå.

Vadsø, 3. mars 2015

Øystein Ruud
Fylkesrådmann

Bakgrunn

Regjeringen vil legge frem en melding til Stortinget om oppgavefordeling og region- og kommunestruktur i løpet av første halvår 2015:

«I løpet av våren legges det frem en melding for Stortinget om nye oppgaver til kommunene som del av kommunereformen. Her vil regjeringen også orientere om oppfølgingen av Stortingets vedtak om det regionale folkevalgte nivået.

Stortingsmeldingen vil drøfte ulike retninger for hvordan det regionale folkevalgte nivået kan utvikles. Koblingen til kommunereformen skal også omtales.

Kommunereformen vil ha kommet noe lengre enn arbeidet med det regionale nivået våren 2015. Stortingets behandling av meldingen våren 2015 vil legge viktige premisser for det videre arbeidet med utvikling av regionnivået. Det gjelder både med hensyn til oppgaver, regional inndeling og forholdet til kommunene.» (Fra KMDs hjemmeside).

Meldingen vil i perioden fram til Stortingsbehandling i juni/juli være gjenstand for en gjennomgående behandling i Kommunal – og forvaltningskomiteen.

Fylkeskommunene har med utgangspunkt i signalene regjeringen ga i regjeringsplattformen og senere flertallsvedtak under Stortingsbehandlingen av kommuneproposisjonen den 18.6.2014 utarbeidet rapporten:

- **Nye folkevalgte regioner – mål, prinsipper og oppgaver**

Rapporten ble overlevert og vedtatt under fylkesordfører-/rådslederkollegiets møte den 5.12.2014. I tillegg har regjeringen fått Møreforskning til å utarbeide rapporten:

- **Alternativer for regionalt folkevalgt nivå**

Saken legges fram for å gi Finnmark fylkeskommunes uttalelse hva gjelder arbeidet med regionreformen. Uttalelsen oversendes KS som grunnlag for KS sitt innspill til regjeringens arbeid med saken.

Saken er utsatt fra møte i fylkesutvalget 10. februar.

Beskrivelse

Drøftingen av oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene tar utgangspunkt i tre typer vurderinger:

- Nivåplassering
- Oppgavenes karakter
- Form for organisering

Den første typen vurdering dreier seg om på hvilket geografisk nivå en oppgave vil bli mest hensiktsmessig løst. På nasjonalt nivå, på regionalt nivå eller på lokalt nivå? Den andre vurderingen er om oppgavens karakter tilsier at den skal være gjenstand for politisk styring, eller om en faglig administrativ behandling er mest hensiktsmessig. Den tredje typen vurdering gjelder spørsmålet om behov for spesialisering kontra integrering av oppgaven med andre

politikkområder, dvs. om oppgaven skal organiseres ut fra en sektor- eller samordningsløsning. Nedenfor drøftes prinsipper for oppgavefordeling nærmere.

1. *Oppgaver bør legges på lavest mulig effektive nivå.*
2. *Oppgaver som krever utøvelse av regionalpolitisk/lokalpolitisk skjønn og vurdering bør legges til folkevalgte organer.*
3. *Oppgaver som av ulike årsaker ikke skal la seg påvirke av lokalpolitiske oppfatninger og/eller forhold, og som derfor er kjennetegnet av standardisering, regelorientering og kontroll, bør i utgangspunktet være et statlig ansvar.*
4. *Staten bør ha ansvaret for oppgaver som gjør krav på sentrale beslutninger og som forutsetter et nasjonalt helhetsgrep for god oppgaveløsning.*
5. *Oppgaver som krever stor grad av koordinering/samordning, og/eller oppgaver som har store kontaktflater med hverandre, bør legges til samme forvaltningsorgan. Dobbeltarbeid og -kompetanse bør unngås.*

Det er viktig at det nivå som har ansvaret for en oppgave:

- Bør ha kompetanse, kapasitet og fagmiljøer til å ivareta oppgaveløsningen slik at kvalitet, profesjonalitet og rettsikkerhet ivaretas.
  - Nivået med ansvaret for en oppgave bør ha forutsetninger for å ivareta den nødvendige kompetanse, herunder krav til formalkompetanse, innenfor de ulike fagområder.
  - Med kapasitet menes at forvaltningsnivået bør kunne ivareta alle oppgaver og den saksmengden oppgaven krever. For det første dreier dette seg om de løpende oppgaver nivået skal ivareta. For det andre omfatter kapasitet nivåets evne til å utvikle seg og arbeide med nye satsnings- og oppgaveområder, nye tjenester og nye arbeidsformer.
  - Med fagmiljø menes at nivået bør ha attraktive fagmiljøer som stimulerer til å beholde og utvikle fagmiljøene, rekruttering og som reduserer avhengigheten av enkeltpersoner.
- Bør omfatte en geografi som i størst mulig grad er funksjonell for oppgaveløsningen. Sammenfall mellom forvaltningens grenser og oppgavene som skal løses, styrker muligheten for en koordinert, tilpasset og rasjonell oppgaveløsning overfor innbyggere og næringsliv.
- Bør ha økonomiske forutsetninger til å kunne ivareta både nyinvesteringer, vedlikehold og driften av oppgaveløsningen.
- Må gi lokal- og regionalpolitiske organer frihet til å virkeliggjøre det lokale eller regionale fellesskapets målsettinger og interesser.
- Bør som hovedregel gi lokal- og regionalpolitiske organer et helhetlig ansvar for oppgavene. Det vil innebære at det eierskap, finansieringsansvar og fagadministrasjonen for oppgaveløsningen bør legges til organet som har ansvaret.

I tabellen nedenfor oppsummerer KS sin arbeidsgruppe forslag til endring av oppgavefordelingen i lys av ulike inndelingsalternativer. Kryss i de ulike inndelingsalternativer betyr at oppgaven foreslås overført fra staten. Dersom det er gitt flere kryss, betyr det at det er aktuelt med overføring ved flere inndelingsalternativer. I tillegg er plusstegnet (+) brukt for å illustrere innbyrdes rangering av de ulike alternativer for den aktuelle oppgave, dvs hvor hensiktsmessig regionstørrelsen er for å ivareta den aktuelle oppgave. Regionstørrelsen omfatter både innbyggergrunnlag og deres funksjonalitet for oppgaveløsningen.

Oppsummering forslag til endring av oppgavefordelingen i lys av ulike inndelingsalternativer

Oppgave – ansvar	Fylkes-kommuner	9-12 regioner	Landsdeler	Vurderinger
Hele eller deler av spesialist-helsetjenesten			X	Spesialisthelsetjenesten og tilhørende institusjoner bør underlegges regionale folkevalgtes prioriteringer. Avstanden mellom Storting og regjeringens overordnede føringer og den konkrete politikken for spesialisthelsetjenesten er stor. I dag gjøres konkrete prioriteringer av foretaksstyrer. Prioriteringer knyttet til for eksempel lokalisering av helseinstitusjonene og funksjonsfordelingen i spesialisthelsetjenesten krever avveininger som bør ivaretas av folkevalgte basert på faglige tilrådinger. Det foreslås å utrede en overføring av hele eller deler av spesialisthelsetjenesten til det regionale folkevalgte nivå, gitt en inndeling tilnærmet landsdelene.

Oppgave – ansvar	Fylkes-kommuner	9-12 regioner	Landsdeler	Vurderinger
Statens vegvesens regioner – fag adm regional veg og ferje			X	Fylkeskommunene er landets desidert største vegeiere, men har ikke en egen fagadministrasjon. Faglig ansvar og politisk/økonomisk ansvar bør følge hverandre. En samling av det faglige ansvaret for regionale vegger, øvrige samferdselsoppgaver og regional planlegging vil styrke fagmiljøer og muligheten for å se oppgavene i sammenheng. Overføring av fagoppgaver knyttet til regionale vegger krever regioner tilnærmet landsdelene.
Statens vegvesens fylkesavdeling	X	X+		Fylkeskommunene er landets desidert største vegeiere, men har ikke en egen fagadministrasjon. Faglig ansvar og politisk og økonomisk ansvar bør følge hverandre. Ved opprettholdelse av

				fylkesstrukturen eller ved moderate endringer, bør fagmiljøene i fylkesleddet i Statens vegvesen overføres til regionalt folkevalgt nivå.
Kjøp av togtransport	(Jæren)	X	X+	Togtransport er en viktig del av transporttilbudet med kontaktflater/samordningsbehov inn mot fylkeskommunenes ansvar for kollektivtransport. En overføring til folkevalgte regioner er særlig aktuelt ved større regioner tilpasset reise-/pendlingsmønsteret, med unntak av Jæren der transportarbeidet i hovedsak er fylkesinternt.
Kjøp av regionale flyruter			X	Det er gode argumenter for at kjøp av flytransport, annen transport og vegansvaret håndteres av det samme nivå. Imidlertid går mange flyruter på tvers av fylkesgrensene. Kun en tilnærmet landsdelsorganisering kan aktualisere en regional overtakelse av ansvaret og er mest aktuelt for Nord-Norge.

Oppgave – ansvar	Fylkes-kommuner	9-12 regioner	Landsdeler	Vurderinger
Fylkesmannens miljøvern-avdeling	X	X +	X +	En regional politisk forankring av miljøvernoppgavene vil integrere og tilpasse miljøvernet i forhold til regional utvikling, samferdsel, kulturminner planlegging og arealforvaltning og vil styrke arbeidet med en utviklingspolitikk basert på helhetlige vurderinger. Ansvarliggjøring kan stimulere lokal og regional forståelse og aksept for viktige miljøvernpolitiske oppgaver. Klage-, kontroll- og tilsynsoppgaver bør ligge igjen hos fylkesmannen.
Fylkesmannens landbruks-avdeling	X	X +	X +	Landbruksoppgavene må ses i nær sammenheng med de øvrige utviklingsoppgavene. I dag er kompetansemiljøene splittet mellom fylkesmann og fylkeskommune og fylkesmannen har en utviklingsrolle som fylkeskommunene er forutsatt å ha. Nåværende delte ansvar mellom fylkesmann og fylkeskommune bidrar ikke til en koordinert utviklingspolitikk. Klage- og kontrolloppgaver bør ligge igjen hos fylkesmannen.

Kunst- og kulturstøtte - Norsk kulturråd og Kulturdepartementet	X	X+	X++	Tilrettelegging for kunst og kultur krever tilpasning og prioriteringer ut fra et lokale og regionalt perspektiv. Et regionalt ansvar for virkemidlene og finansieringen av lokale og regionale tiltak vil fremme kulturmangfoldet og tilføre kulturutviklingen merverdi basert på lokale og regionale fordeler. Utvikling av kulturlivet krever ikke en nasjonal organisering. Kulturoppgavene er også viktig for bolyst, utvikling og attraktivitet og bør ses i sammenheng med arbeidet for bl.a. tilrettelegging for næringsutvikling, stedsutvikling, folkehelse og kulturminneforvaltning. En desentralisering av ansvar til regionalt nivå vil redusere behovet for samfinansiering og spleiselag mellom regionalt og sentralt nivå. Større regioner vil ha potensial for overføring av flere oppgaver og bevilgninger enn de nåværende fylkeskommunene.
---	---	----	-----	---

Oppgave – ansvar	Fylkeskommuner	9-12 regioner	Landsdeler	Vurderinger
Høgskoler og universiteter				Ansvaret for universiteter og høgskoler foreslås ikke overført til regionalt folkevalgt nivå. UoH sektoren er kjennetegnet av autonomitet. Imidlertid påpekes det at fylkeskommunene i tiår har medvirket til å påvirke og medfinansiere satsninger ut fra de behov høgskolene og universiteter virker i. Denne rollen må også kunne ivaretas med fornyet kraft av det regionale politiske nivå.
Forskningsrådet og regionale forskningsinstitutter	X	X+	X++	Større regioner/fylkeskommunenes forskningsfond kan ivareta ansvaret for programsatsinger som i dag ivaretas av Forskningsrådet. På denne måten skal forskings- og innovasjonspolitikken i sterkere grad bli forankret i regionale forutsetninger og behov. De regionale forskningsinstituttene er viktige regionale kompetanseinstitusjoner. Arbeidsgruppen mener større regioner må kunne ivareta ansvaret for å tilføre instituttene grunnbevilgninger.
Forvaltning av prosjektskjønn	X	X	X	De deler av skjønnsmidlene som går til prosjektskjønn (herunder prosjekter til innovasjon, samfunnsutvikling) bør overføres til regionalt folkevalgt nivå for å støtte opp om rollen som regional

				utviklingsaktør.
Innovasjon Norge	X	X+	X+	Nærings- og fiskeridepartementet har sendt ut forslag om endret eierstruktur og organisering av IN. Spørsmålet om eierskap og organiseringen av Innovasjon Norge må ses i sammenheng med det videre arbeid med kommune- og regionreformen. Nåværende modell synes hensiktsmessig av hensyn til å holde kompetansemiljøene samlet og for å ivareta de internasjonale, nasjonale og de regionale satsningene i én enhet regionalt.

Oppgave – ansvar	Fylkeskommuner	9-12 regioner	Landsdeler	Vurderinger
Naturressursforvaltning	X	X+	X++	Det regionale folkevalgte nivå bør få overført forvaltningsansvaret for ressursforvaltningen av regional karakter, herunder kraftkonsesjoner og utnyttelse av mineraler. Tilrettelegging for bruk og vern av naturressursene innebærer prioriteringer og avveininger som bør underlegges politisk styring. Mange av naturressursene er regionale i sin karakter og spesifikke for de ulike deler av landet og bør utnyttes eller bevares i lys av regionale behov og fortrinn. Naturressursforvaltningen bør også ses i nærmere sammenheng med det regionale folkevalgte nivå's øvrige verne- og utviklingsoppgaver. Større folkevalgte regioner vil ha bedre faglige og funksjonelle forutsetninger for å ivareta forvaltningsansvaret og flere ressursområder.
Bufetats – 2. linje barnevern	X	X+	X+	Viktige prioriteringer innenfor 2 linje barnevernet er ikke underlagt overordnede føringer fra folkevalgt nivå, men ivaretas av Bufetat. Prioriteringene innenfor 2. linjen bør underlegges overordnet folkevalgt kontroll slik modellen er for de hovedansvarlige for barnevernet: Kommunene. Overføring av flere oppgaveområder til kommunene vil forsterke potensial for å se barnevernet i sammenheng som én tjenestekjede og knytte de nåværende 2 linje oppgavene nærmere øvrige

				kommunale og lokale tjenester. Imidlertid vil det kreve betydelig større kommuner. Et alternativ vil være å legge ansvaret for 2 linjen til regionalt folkevalgt nivå slik situasjonen var før 2004.
--	--	--	--	--

Oppgave – ansvar	Fylkes-kommuner	9-12 regioner	Landsdeler	Vurderinger
Statped – kompetansemiljøer PP-tjeneste				Nåværende ordning med en statlig støttetjeneste for kommuner og fylkeskommuner innebærer at staten innehar betydelige fagmiljøer, til tross for at det er kommunene og fylkeskommunene som har ansvaret for PP-tjenesten til egne elever. I prinsippet mener arbeidsgruppa at Statpeds ressurser og kompetanse bør overføres til kommunene og fylkeskommunene. Samtidig ser arbeidsgruppa at støtte-/og spesialkompetanse innen PPT stiller krav til kompetanse og kapasitet og et betydelig etterspørselsgrunnlag opp mot landsdelsregioner. Imidlertid er arbeidsgruppa klar over at det selv for en så stor institusjon som Statped, har vært nødvendig å fordele oppgaver og spesialområder mellom regionene for å sikre nødvendig spisskompetanse. Arbeidsgruppa ser behov for en nærmere vurdering av ansvaret for Statped og konkluderer ikke.

Møreforskning har på oppdrag fra regjeringen utarbeidet rapporten «*Alternativer for regionalt folkevalgt nivå*». De fem modellene som omhandles her drøfter kommune- og det regionalpolitiske nivået sett i relasjon til rolleutøvelsen hva gjelder demokrati, tjenesteproduksjon, myndighetsutøvelse og utviklingsarbeid. Følgende fem alternativer lanseres:

0-alternativet – som nå

I dette alternativet forutsettes det en reduksjon av antall kommune til omtrent 300, og med spredning i størrelse ikke ulik dagens. Regionstrukturen er den samme som i dag med eventuelle grensejusteringer. Alternativet forutsetter små endringer i arbeidsoppgaver mellom stat, fylkeskommune og kommune. Dette alternativet kan fungere med en moderat kommunesammenslåing, men forutsetningene for å utøve de fire rollene vil trolig svekkes på noe lengre sikt. Om antall kommuner reduseres til om lag 150, blir dagens regionstruktur problematisk. En slik reduksjon i antallet kommuner uten endring i regionstrukturen kan føre til økte politiske konflikter mellom et svakt regionalt nivå og et sterkt kommunalt nivå.

Sammenslåing

Antallet fylkeskommuner reduseres til 15 eller færre og der man stort sett beholder dagens grenser. Tilsvarende er antall kommuner redusert til ca. 300 i dette alternativet. Alternativet forutsetter små endringer i arbeidsdelinga mellom fylkeskommune og kommune, men siden alle fylkeskommuner i dette alternativet vil ha mer enn 200.000 innbyggere, kan flere oppgaver delegeres fra stat til fylke. Regionstrukturen i dette alternativet er trolig det mest robuste i forhold til ulike kommunestrukturer. Møreforskning har valgt å basere vurderingen av alternativet med 10-15 regioner i kombinasjon med ca. 300 kommuner. Alternativet fremstår som gjennomgående positivt i forhold til dagens situasjon og kan også fungere godt med færre kommuner, spesielt sett i forhold til utviklingsarbeid.

Landsdel

Norge inndeles i syv regioner ut fra funksjonelle kriterier og med betydelig overføring av oppgaver innen spesielt utvikling og innovasjon, forskning og utdanning fra stat til region. Regionene blir politisk sterke organer for å kunne samordne offentlig virksomhet og for å kunne samarbeide konstruktivt med næringsliv, frivillighet og kommuner. Slik dette alternativet er skissert fremstår det som bedre enn dagens situasjon, men med en del utfordringer og forbehold. Demokratisk kan alternativet være positivt dersom store oppgaver overføres fra staten til regionene og med reell politisk makt på regionnivået. Samtidig øker avstanden mellom velger og politiker.

Storby med fleksibel regionalpolitisk organisering

Generalistprinsippet forlages og kommunene deles inn i fire kommunegrupper der de minste har ansvar for basistjenester og lokal utvikling, de største byene har et totalansvar tilsvarende kommunale og fylkeskommunale oppgaver (Oslo-modellen). Fylkene har ansvar utenom storbyene og har varierende oppgaver i forhold til kommunene avhengig av deres størrelse og kompetanse. Tallet kommuner er redusert til ca. 150, av disse 4 til 6 med storbystatus, 10 til 15 med byregionstatus, men også over 50 som er små distriktskommuner. Storbyene og fylkene/regionene vil være sentrale, men adskilte regionale utviklingsaktører. Det er indirekte valg til regionforsamlingen, dvs. direkte valg til to nivå – kommunestyre og Storting.

Fleksibel regional organisering

Generalistprinsippet forlages. Landet deles inn i 10 til 15 regioner som får et overordnet ansvar for regional planlegging og utvikling i hele regionen og ansvar for at alle innbyggere har gode velferds- og samfunnsforhold. Kommunene har ansvaret for velferdsproduksjon, utviklingsarbeid og samfunnsplanlegging i forhold til størrelse og kompetanse i tett samarbeid med regionen. Alle kommuner har ansvar for kommunal basisvirksomhet som barnehage, skole, SFO, hjemmebasert omsorg m.m. Kommuner som slår seg sammen vil kunne få større oppgaver, i tett samarbeid med region og nabokommuner. Antall kommuner vil derfor kunne variere over tid. Modellen vil trolig fungere best med relativt få kommuner i hver region, helst ikke flere enn 15, for å kunne opprettholde tette samarbeidsrelasjoner. Det skal utvikles avtaler mellom region og hver kommune om hvilke oppgaver som skal løses av kommunen og hvilke regionen har ansvaret for.

Møreforskning gir til slutt følgende vurdering av foreslåtte modeller;

Vi har vurdert de fem alternativene i forhold til kriterier for demokrati, tjenesteyting, myndighetsutøvelse og utviklingsarbeid. Dette er sprikende oppgaver, og som vi peker på innledningsvis kan det være betydelige forskjeller i arbeidsmåter mellom å samordne tjenesteproduksjon og myndighetsutøvelse og drive aktivt oppsøkende utviklingsarbeid. Det siste omfatter også å se sammenhenger mellom og målrette innsats for utvikling av offentlig og privat virksomhet på regionalt nivå. Dette preger også alternativene og de ulike utredningene disse bygger på, og man kan problematisere om et regionalpolitisk nivå skal være en sterk utviklingsaktør, en produsent og myndighetsutøver på statens vegne, eller begge deler.

Vurdering

Om behovet for et regionalt demokratisk nivå

Fylkesrådmannen mener at i Norge er det behov for et robust regionalt nivå underlagt direkte folkevalgt styring, som kan ta et regionalt lederskap i samarbeid med kommuner, næringsliv og statlig forvaltning. Fylkeskommunens oppgaver skal bygge på dagens fylkeskommunale rolle og ledelsen av det regionale partnerskapet. I et regionalt lederskap utvides dette til også å omfatte statlige oppgaver fra regional stat.

Et folkevalgt regionalt lederskap vil sikre en koordinering av og samordning av en stadig mer oppsplittet og sektorisert offentlig forvaltning overfor kommuner og innbyggere. Dette gir en politisk merverdi i forhold til prioriteringseffektivitet, effektiv virkemiddelbruk og bidrar til en mer effektiv problemløsning.

Et folkevalgt regionalt lederskap vil gjennom samordning bidra til å finne løsninger på viktige og sammensatte lokale og grenseoverskridende samfunnsutfordringer (klimautfordringer, helhetlig transport og arealutvikling, samspill by/land, frafall, studietilbøyelighet etc.) For å sikre et felles utviklingsperspektiv må produksjon og myndighetsoppgaver på statlig, regionalt og lokalt nivå sees i sammenheng.

Om det regionale nivåets myndighetsområde

Fylkesrådmannen mener at regionene skal ha klart definert ansvar og myndighet for de oppgaver som er viktige for den regionale utviklingen, og for samordningen av disse oppgavene med kommunenes og statens virksomhet i regionen. Avklarte og tydelige roller skaper ryddighet og forutsigbarhet for dialog og samspill.

Geografisk er Norge et stort land, med betydelige variasjoner i utfordringer og muligheter. Et folkevalgt regionalt lederskap skal i samspill med andre aktører, og i tråd med nasjonale føringer og rammer, utforme og gjennomføre en helhetlig innsats tilpasset den enkelte regions forutsetninger.

Regionenes mulighet for å ta et regionalt lederskap avhenger av at myndighet, oppgaver og ansvar overføres fra staten til regionene, og at regionenes størrelse og inndeling sees i sammenheng med regionenes rolle og fremtidig kommuneinndeling.

Fylkesrådmannen mener at det kan gis 5 gode grunner for et regionalt folkevalgt nivå:

1. Regionalt folkestyre for maktbalanse mellom forvaltningsnivåene

Den politiske maktfunksjonen tar utgangspunkt i at staten trenger en motmakt for å hindre statlig detaljstyring. Gjennom det regionale demokratiet får staten nødvendige korrektiver og lokaldemokratiet får bedre rammevilkår.

2. Regionalt folkestyre som samordningsorgan

Funksjonen er knyttet til koordinering av og samordning av en stadig mer oppsplittet og sektorisert offentlig forvaltning overfor kommuner og innbyggere. Dette gir en politisk merverdi i forhold til prioriteringseffektivitet, effektiv virkemiddelbruk og bidrar til en mer effektiv problemløsning. Samordningsfunksjonen er særlig knyttet til rollen som regional planmyndighet.

3. *Regionalt folkestyre som utviklingsaktør*

Funksjonen er knyttet samfunnsutvikling og næringsutvikling og det å ta initiativ til vekst, utvikling og innovasjon i regionen. Regionale politikere er «fritatt» fra forvaltningsklemme mellom staten som oppdragsgiver og befolkningen som rettighetshavere og mottakere av kommunale tjenester. Dette gir rom for å være utviklingsaktør og ta initiativ og finne løsninger som ingen andre klarer.

4. *Regionalt folkestyre som tjenesteprodusent.*

Funksjonen som tjenesteprodusent bygger på nærhetsprinsippet om at oppgaver skal løses på lavest mulig effektive nivå. Typiske oppgaver som krever et relativt stort innbyggertall er videregående opplæring og kollektivtransport og prioritering av samferdselsinvesteringer.

5. *Regionalt folkestyre som forvaltningsaktør*

Funksjonen er knyttet til forvaltning, tilskudds- og veiledning overfor kommunene og bygger på prinsippet om at staten ikke bør forvalte ordninger som skal bidra til regional tilpasning. Typiske oppgaver er tilskudd til kultur- og idrettsanlegg.

Fylkesrådmannens konklusjon

Fylkesrådmannen legger følgende prinsipper til grunn for et fremtidig folkevalgt nivå:

1. I Norge er det behov for et robust regionalt nivå underlagt direkte folkevalgt styring som kan ta et regionalt lederskap i samarbeid med kommuner, næringsliv og statlig forvaltning.
2. Det regionale nivået må få et klart definert ansvar for de oppgaver/sektorer som er viktige for den regionale utviklingen, og for samordningen av disse oppgavene med kommunenes og statens virksomhet i regionen. Det regionale folkevalgte nivå styrker demokratiet og innebærer maktspredning.
3. Det regionale nivået må styrkes gjennom samordning av sektorinteresser fremfor statlig sektoriell detaljstyring. Oppgaver med regionalt/lokalt handlingsrom løses best av folkevalgte regioner i samhandling med kommunene innenfor rammen av nasjonal politikk.
4. Generalistprinsippet skal fremdeles gjelde for regionalt folkevalgt nivå.
5. Folkevalgte regioner bør få overført oppgaver fra staten innenfor følgende områder:
  - a. Statens vegvesens regionapparat/fylkesavdelinger
  - b. Kulturrådet og tildelinger til regionale formål fra Kulturdepartementet
  - c. Deler av Forskningsrådets programmer
  - d. Konesjonsoppgaver og veiledningsoppgaver fra NVE og annen naturressursforvaltning av regional karakter
  - e. De deler av BUF-etat som ikke kan legges til kommunene
  - f. Miljø/klima
  - g. Landbruk
  - h. Prosjektskjønnsmidler

Mange av disse oppgavene er av en slik karakter at de forutsetter en annen regional organisering enn dagens. Dette må ses i sammenheng med fremtidige endringer i kommunestruktur.

6. Staten bør som hovedregel organisere sin virksomhet slik at den korresponderer med den folkevalgte regionstruktur som blir etablert.
7. Fylkesmannsembetets oppgaver bør konsentreres om kontroll og tilsyn.
8. Alle avklaringer som gjelder det folkevalgte regionale nivå må skje parallelt med tilsvarende avklaringer knyttet til kommunestrukturen, jamfør Stortingets forutsetning av juni 2014. Med dette som utgangspunkt ber fylkestinget om at Regjeringen i den stortingsmeldingen som fremmes våren 2015 gir sin vurdering av de prinsipper som ligger i dette vedtaket.
9. Prosessen med å vurdere eventuelle endringer av det regionale folkevalgte nivået bør starte i det enkelte fylke i 2015 med siktemål om vedtak i fylkestingene høsten 2016.
10. Fylkestinget forutsetter at både fylkeskommunene og KS blir trukket aktivt med i det videre arbeidet med vurdering av oppgaver som skal ligge til det regionale folkevalgte nivå.

Vadsø, 3. mars 2015

Øystein Ruud
fylkesrådmann

Tore Gundersen

Vedlegg

1. Rapport: *Nye folkevalgte regioner*
2. Rapport: *Alternativer for regionalt folkevalgte nivå*